

Омладинска Политика општине Пале

УВОД

Законски основ за доношење документа Омладинске политике града или општине налази се у Закону о омладинском организовању („Службени гласник Републике Српске“, број: 98/04).

Омладинска политика представља стратегију коју друштвена заједница предузима у циљу побољшања статуса младих, као и рјешавање проблема омладине.

Омладинском политиком уређују се основни циљеви, правци развоја и задаци у омладинском сектору, као што су питања: васпитање младих, његовање моралних, естетских, културних и спортских вриједности, развијање физичких и духовних вриједности личности, свијест о хуманистичким вриједностима, личној и друштвеној одговорности, социјално-здравственој заштити, запошљавању, екологији и др.

Омладинска политика општине Пале за период 2011 – 2013. године истиче посебну важност општедруштвеног дјеловања у областима:

- Млади и образовање;
- Млади и запошљавање;
- Слободно вријеме младих, култура и спорт;
- Информисање младих.

Омладинска политика општине Пале треба да задовољи потребе младих и да понуди рјешење проблема у периоду до 2013. године укључујући све одговорне стране развоја младих у општини Пале.

На основу Закона о омладинском организовању, општина Пале је први пут у 2005. години планирала средства намијењена младима и обезбједила услове за рад и смјештај омладинског савјета, као сложенијег облика омладинског организовања.

У мају 2007. проведене су активности на провођењу истраживања проблема и потреба младих на подручју општине Пале. Анкетни упитник се састојао од 33 питања, а креирали су га GTZ-ови тернери за обуку службеника за младе. Анкету је провео Омладински савјет Пале, а обраду анкетних листића извршио је GTZ.

Резултати анкете су показали да су највећи проблеми младих на подручју наше општине сљедећи:

1. незапосленост,
2. сиромаштво
3. лош образовни систем
4. корупција у друштву
5. криминал међу младима
6. песимизам младих
7. криза морала
8. стамбена овисност од родитеља
9. насиље у породици
10. неиспуњено слободно вријеме
11. незаступљеност младих у власти
12. неинфорнисаност
13. непоштивање права и слобода

Резултати овог истраживања, као и других општина у саставу Града Источно Сарајево презентовани су 06.09.2007. године на Округлом столу у Источном Новом Сарајеву. Учесници Округлог стола били су представници омладинских савјета, јавних

установа, општина у саставу Града, културних установа, спортских друштава, Завода за запошљавање, невладиних организација и сл. Том приликом је уједно проведена и јавна расправа на тему анализе резултата анкете.

Истраживањем су обухваћене слиједеће области:

- Животни стил и провођење слободног времена
- образовање
- Социјална брига
- Здравље младих
- Култура
- Спорт
- Учесће младих
- Информисање младих

Већина ових области од интереса и значаја за популацију младих је обрађена у документу Омладинска политика, који је усвојен од стране СО Пале. Овај документ садржи програме који имају за циљ да се на адекватан начин обраде питања од интереса и значаја за младе, те да се млади на подручју општине активније укључе у рад омладинских организација и допринесу развоју локалне заједнице.

У оквиру активности организовања и имплементације анкетирања 9. априла 2009. године организована је обука за анкетаре, гдје су представници ОЕБС-а одржали предавање на тему општих елемената провођења анкета, основних статистичких параметара и конкретних активности на провођењу испитивања. Предавање је организовано за 10 претходно одабраних анкетара.

Анкета је проведена 8. маја 2009. године. У анкети је учествовало 5 двочланих тимова који су извршили анкетирање циљане популације на Економском, Правном и Филозофском факултету, у Средњешколском центру Пале и на улицама града у подручју око тржног центра Том. Анкетари су успјели да испитају циљани узорак од 500 испитаника.

1. АНАЛИЗА ОПШТЕГ СТАЊА

Након што је проведено истраживање о проблемима и потребама младих на подручју општине Пале, анализирајући све инструменте као и резултате истраживања, дошло се до основних сазнања и закључака:

- Млади у општини Пале процјењују да ће њихова лична будућност бити нешто боља од садашњости, као и да ће будућност друштва бити боља од садашњости. Само 1% младих сматра да ће будућност бити много

гора од садашњости. Уопште гледано млади оптимистично гледају на будућност.

- Млади своје слободно вријеме углавном проводе неорганизовано (дружење са пријатељима, пред телевизором, итд.)
- У општини Пале постоји изражена потреба за простором за младе, гдје би могли организовано проводити своје активности и изражавати могућности. Потребно је улагати у обнову и изградњу омладинске инфраструктуре.
- Један од најкрупнијих проблема је незапосленост младих. У циљу побољшања ове ситуације неопходно је предузети низ мјера за стварање повољног пословног окружења за инвестирање и отварање нових радних мјеста за младе користећи програме за запошљавање и волонтирање младих.
- Информисање младих о значајним питањима за њихову будућност је на ниском нивоу. Млади нису довољно информисани о својим могућностима учешћа у процесу доношења одлука, о негативном дјеловању дроге и алкохола и др. Побољшање протока информација везаних за младе се може извршити путем билтена, брошура, веб странице, јавним скуповима.
- Млади у општини Пале узимају мало учешћа у раду локалне заједнице, а њихов друштвени ангажман је слаб. Активизам углавном реализују кроз школовање, а у мањем броју кроз спортска и удружења и организације која су посвећена омладинској популацији. У том погледу Општина треба омогућити веће учешће младих кроз моралну и финансијску подршку идејама и пројектима младих, кроз неформалну едукацију и организовање радионица и семинара.
- За дугорочно и систематско рјешавање проблема младих потребно је остварити сталну сарадњу као и координацију са другима који се баве истом тематиком и наставити процес истраживања проблема и потреба младих.

1.1. ОБРАЗОВАЊЕ

На подручју општине Пале у школској 2010/11 години у 4 основне и осам подручних школа наставу је похађало 1910 ученика.

Ученици првог разреда се не оцјењују бројчано што се показало веома добро из више разлога- ученици уче градиво, стичу нова знања, слободно интерпретирају научене и властите мисли без страха од оцјене. Овај период првог и другог разреда значајан је и омогућава наставном особљу процјењивање и припремање за објективније вредновање знања бројчаним оцјењивањем.

У настави доминирају фронтални облик рада и вербална метода. Ученици истичу да има наставника који пуно диктирају градиво. Такође, ученици, наставници и родитељи истичу да су уџбеници из појединих предмета веома лоши.

Са друге стране, стоје замјерке наставника на уџбенике, недостатак наставних средстава, незаинтересованост знатног броја родитеља за успјех и владање ученика, неактивност и превелика индолентност једног броја ученика за наставно градиво и помањкање интереса за образовање. Дефектолог, који у школи ради са дјецом са

посебним потребама, ангажован је два дана у седмици, што је с обзиром на потребе мало. У школској 2010/11. години је примљен у стални радни однос један дефектолог у ОШ „Пале“.

У Средњошколском центру „Пале“ у школску 2010/11. годину уписано је 1020 ученика. Школа располаже са 3500 м² школског простора, што је у односу на број ученика недовољно. Недостатак школског простора отежава нормалан васпитно-образовни процес. У школама са више струка и занимања тешко је опремити све неопходне кабинете.

На подручју општине Пале се налазе и четири факултета: Економски факултет, Филозофски факултет, Правни факултет и Факултет физичке културе на којима студира око 6000 студената. На Палама се налазе и три студентска дома, капацитета 486 студената.

Резултату истраживања су показала да млади издвајају као највеће следеће проблеме из области образовања:

1. Млади сматрају образовни систем лошим: 23% сматра образовни систем лошим, 38% да задовољава;
2. Млади могу бити више укључени у реформу образовања, 23% мало, а 14% да нису нимало укључени у реформу образовања;
3. Образовни систем не прати потребе младих: 55% испитаника мисли да образовни систем мало прати потребе младих, 27% довољно, док 9% сматра да не прати ни мало;
4. Млади се недовољно неформално едукује: истраживање показују да се веома мали број младих укључује у неформалну едукацију.

Проблем	Задаци	Активности	Вријеме провођења	Одговорне институције	Трошкови	
1. Млади нису довољно укључени у реформу образовања	1. Упознавање младих са реформом образовања	1. Организовати семинар о реформи образовања и упознавање са законом о средњошколском и високом образовању	1-3/11	Омладинске организације	2011-1,000,00	
			1.3/12		2012-900,00	
			1-3/13		2013-900,00	
	2. Помоћи младима у професионалној оријентацији	2. Штампати брошуру са свим информацијама везаним за реформу образовања	3. Организовање курса професионалне оријентације за средњошколце као припрема за избор факултета или других позива	01-03/11	Омладинске организације	2011-600,00
				01-03/12	Омладинске организације	2012-550,00
				03/11		2013-550,00
				03/12		2011-600,00
				03/13		2012-550,00
						2013-550,00
						2013-550,00

Трошкови по годинама: 2011. године – 2,200,00КМ; 2012. године - 2,000,00 КМ; 2013. године – 2,000,00 КМ Укупно: 6,200,00 КМ

1.2. ЗАПОШЉАВАЊЕ

Крајем септембра 2010. године на евиденцији Завода за запошљавање- Биро Пале било је 3.422 незапослена лица од којих је једна четвртина младих. Међу незапосленим младим лицима доминирају жене. Према квалификационој структури најбројнија су лица са средњим образовањем (КВ и ССС), која чине 78% укупно незапослене омладине. Забрињавајући су подаци о броју незапослених младих лица без стручног образовања, као и велики број високо образованих кадрова. Опште карактеристике стања незапослености су: суфицитарност знатног броја занимања, слаба територијална и професионална покретљивост расположиве радне снаге због ниских зарада, неповољна старосна структура и константно продужавање времена тражења запослења. Више од 50% незапослених лица на запослење чека дуже од двије године.

Због мале потражње радне снаге на подручју општине и у окружењу тешко је издвојити дефицитарна занимања, иако на евиденцији Завода за запошљавање- Биро Пале нема евидентираних лица са одређеним занимањима у оквиру високе стручне спреме.

Крајем септембра 2010. године на евиденцији незапослених није било дипломираних дефектолога, фармацеута, инжењера електротехнике, инжењера архитектуре, ПТТ саобраћаја, технологије, текстила, прехране, дипломираних металурга, професора математике и физике, њемачког језика, музичког васпитања и историје.

Резултати истраживања наводе на сљедеће проблеме младих у области запошљавања:

1. Са академским образовањем незапослено је 112 лица, од којих је 78 без радног стажа;
2. Низак стандард становништва условљава одабир занимања за које на подручју општине Пале постоје високошколске установе (Филозофски факултет, Економски, Правни, ДИФ), а са којим су мале шансе за запошљавањем;
3. Млади су недовољно оспособљени за проналазак адекватног запослења;
4. Због слабе привредне активности у окружењу, врло су мале могућности запошљавања младих са средњом стручном спремом, посебно са трећим степеном средњег образовања (занатска занимања).

Установљени трећи и четврти проблем су веома хитни и битни за рјешавање и њихов приоритет у стратегији за младе је од великог значаја.

Проблем	Задаци	Активности	Вријеме провођења	Одговорне институције	Трошкови
2. Млади су недовољно оспособљени за тражење посла	1. Едукација младих за тражење посла 2. Едукација младих о могућностима покретања властитог бизниса	1. Штампати брошуру на тему „Како тражити посао“ и писање CV-а, организовање радионице израде радне биографије	01-03/11	Омладинске организације	2011-1,000,00 KM 2012- 1,000,00 KM 2013-1,000,000 KM
		2. Штампати брошуру о могућности покретања властитог бизниса	01-03/11		2011-700,00 KM 2012-900,00 KM 2013. 900,00 KM

Трошкови по годинама: 2011. године – 1,700,00 KM; 2012. године -1,900,00 KM; 2013. године – 1,900,00 KM

Укупно : 5,500,00 KM

1. 3. СЛОБОДНО ВРИЈЕМЕ МЛАДИХ - КУЛТУРА И СПОРТ

1.3.1. КУЛТУРА

Култура је надградња сваког друштва и веома је битна за васпитање и образовање младих у духу толеранције, поштовања својих и туђих традиционалних, културних, духовних и умјетничких вриједности. Унутар друштва појединац развија свој став за културу живљења, за лични и колективни став доживљаја културе уопште и у складу са својим личним афинитетима, према прошлости, садашњости и будућности.

На подручју општине Пале дјелује следеће културне институције и удружења која се баве културом:

1. Установе културе:

- Јавна установа за културу „Културни центар“ Пале,
- Јавна установа „Народна библиотека“ Пале,
- Јавно филмско предузеће „Срна филм“ Пале

2. Аматерска удружења:

- КУД „Младост“ Пале,
- КУД „Романијска врела“ Мокро
- СПКД „Просвјета“ ОО Пале,
- Плесни студио „Орион“ Пале,
- Плесни студио „М- Скиперс“ Пале

Све установе и већина аматерских удружења која се баве културом су смјештене у згради Културног центра Пале (осим КУД-а „Романијска врела која своје активности проводи у ОШ „Мокро“) који је центар свих културних збивања у току године.

Резултати истраживања указују на следеће проблеме младих:

1. Млади су неинформисани о могућностима кориштења слободног времена у сврху културе;
2. Изражен је недостатак адекватних просторија за вјежбање секција за културу;
3. Млади ријетко или готово никако не посјећују програмске садржаје из културе.

У области културе испитаници су одговарали на питања која се односе на задовољство културним дешавањима на подручју општине и имали су прилику да изразе своје мишљење о културним манифестацијама које би жељели да буду организоване. Мали проценат (23.68 %) или 36 испитаника је задовољно

културним дешавањима, док је 116 или 76.32 % незадовољно истим. Када је ријеч о потенцијалном организовању културних манифестација у општини највећи број (111) приједлога је био за одржавање концерата, затим слиједи (48) традиционалне манифестације, те позоришне представе (41) и пјесничке вечери (35).

Успостављена прва три проблема веома хитни и битни за рјешавање и њихов приоритет за младе је од великог значаја.

Проблем	Задаци	Активности	Вријеме провођења	Одговорне институције	Трошкови
Млади су неинформисани о могућностима кориштења слободног времена у сврху културе	Информисати младе о културним дешавањима	Поставити огласне паное на прометним мјестима (код средње школе, променада)	01-03/11 03/12 03/13	Омладинске организације	2011-200,00 КМ 2012-200,00 КМ 2013-200,00 КМ
Недостатак редовнијег позоришног репертоара	Редовнији позоришни репертоар	Планирати одређен број позоришних представа	01-05/11 03/12 03/13	Омладинске организације	2011-400,00 КМ 2012-400,00 КМ 2013-400,00 КМ

Трошкови по годинама: 2011. годину – 600,00 КМ , 2012- 600,00 КМ, 2013- 600,00 КМ, Укупно : 1.800,00 КМ

1.3.2. СПОРТ

„Европска повеља о спорту“ истиче спорт чиниоцем људског развоја, значајнијим садржајем културе и стваралаштва, што упућује на потребу тражења организационих облика и садржајнијих рјешења, како би био приступачан свим грађанима, посебно дјечи и омладини која, путем слободног одређења и властитог афинитета, у њему налазе простор игре, учења, здравог и културног провођења слободног времена.

Циљ рада и стратегија развоја спорта у Палама је израда стратешког плана којим се одређује мјесто спорта у нашој општини, а посебно да обезбједи интересе локалне заједнице и право грађана на савремени начин организовања и учешћа у спортским активностима.

Општина Пале има 23 спортска клуба, двије школе фудбала, једно удружење фудбалских ветерана, а на Палама је сједиште и Смучарског савеза Републике Српске.

Спортски објекти

Скијалишта:

- Олимпијски центар „Јахорина“
- Ски центар „Дворишта“ са стрелиштем и стазама за биатлон и скијашко трчање
- Студентски центар „Стамбулчић“

Отворени терени за мале спортове:

- Студентски центар „Коран“
- Отворени терени „ОШ Пале“
- Терен са пластичном травом „ОШ Пале“
- Отворени терени „ОШ Подграб“
- Отворени терени „Николићи- Подграб“
- Отворени терени „ОЦ Јахорина“
- Отворени терени хотела „Рајска долина“
- Отворени терени хотела „Панорама“
- Спомен парк „Горњи Прибањ“,
- Спомен парк „Станица Пале“,
- Отворени терени „Обилићево“,
- Отворени терени „Душаново“,
- Отворени терени „Раковац“
- Отворени терен са пластичном травом „Олимп“ 80X52m

Тениски терени:

- Студентски центар „Коран“
- ОЦ „Јахорина“
- Матовић- Бабић – приватни
- Газивода Небојша- приватни

Базени:

- Хотел „Бистрица“
- Студентски центар „Коран“
- Хотел „Термаг“
- Пансион „Круна“- отворени базени ,
- Хотел Борд

Трим стаза Голи Коран

Спортске сале:

- ОШ Пале
- СШЦ Пале
- Сала Пале
- Студентски центар Стамбулчић
- ОШ Мокро
- Спортска сала у Палама у изградњи
- Спортска сала „Олимп“

- Објекат „Сунце“ за дјечу и омладину са посебним потребама (трим кабинет) **Спортски центар „Влајко Петровић“** са фудбалским игралиштем, трибинама, свлачионицама и простором за атлетску стазу.

Резултати истраживања су указали на сљедеће проблеме младих:

1. Ради унапређења постојећег стања потребно је утицати на самосвијест младих,
2. Извршити додатно информисање младих

У области спорта испитаници су одговарали на питања која се односе на задовољство постојећим условима за бављење спортским активностима, организовању школа скијања и пливања и такмичењу ученика и студената. Тридесет испитаника је одговорило да је задовољно постојећим условима за бављење спортским активностима, док је 122 или 80.26 % изразило незадовољство. Истовремено 135 испитаника или 88.81 % подржава организовање спортских такмичења за ученике и студенте. Велики број испитаника такође подржава идеју организовања школа за непливаче и школа скијања.

Проблем	Задачи	Активности	Вријеме провођења	Одговорне институције	Трошкови
Унапређење постојећег стања у скијању	Обучити што већи број полазника у овладавању вјештинама скијања	Унаприједити рад постојеће школе скијања	01-03/11 03/12 03/13	Смучарски савез РС Општина Пале, Факултет Физичке културе	Из ставке буџета за спорт - Из сопствених средстава
Унапређење постојећег стања у одбојци	Укључити што више младих у одбојкашки спорт	Организовати турнир у одбојци за ученике средњих школа, оба пола	01-03/11 03/12 03/13	СШЦ - Актив професора физичке културе Општине Пале	
Унапређење постојећег стања у кошарци	Укључити што више младих у кошарку	Организовати турнир у кошарци за ученике средњих школа	01-03/11 03/12 03/13	Омладинска организација	2011-500,00 КМ 2012-500,00 КМ 2013-500,00 КМ

Трошкови по годинама: 2011. год. – 500 КМ; 2012.- 500,00 КМ; 2013-500,00 КМ
Укупно: 1.500,00 КМ

1.4. ИНФОРМИСАЊЕ МЛАДИХ

Информисање је веома значајна дјелатност од чијег функционисања у знатној мјери зависи стање политичког, економског, социјалног и другог расположења грађана. Друштво без истините и свестране информације, прије или послије је друштво без основе које осигурава његов демократски развој.

Право грађанина да буде обавијештен о раду и иницијативама органа управе, других институција, установа и удружења је једна од основних претпоставки за остваривање успјешности. Општина Пале путем медија информиса грађане о одлукама и раду органа управе, те свим пројектима и активностима које су подузете. Најбржи начин комуницирања је web страница, јер на тај начин путем интернета грађани су упознати о активностима које проводи општина. Општина Пале путем локалне телевизије „ОСМ“ обавјештава грађане о свим актуелностима са подручја општине, прати сједнице Скупштине општине Пале.

Посебну пажњу треба посветити најави догађаја и активностима намијењених младима и добијању повратних информација о томе које активности и манифестације на подручју своје општине желе млади као и контакт емисијама на постојећем локалном радију. Глас Српске, ТВ БН, РТРС, Радио Источно Сарајево могу допринјети бољем информисању младих.

Резултати истраживања су указали на сљедеће проблеме младих:

1. Млади нису довољно укључени у друштвену заједницу: 75% младих сматра да они и њихове иницијативе нису подржане од стране власти, а 13% сматра да иницијативе нису нимало подржане, док 9% мисли да је та подршка довољна. Млади немају велике могућности на који начин могу дати своје мишљење о одређеним проблемима у друштву, па тако не судјелују у процесима одлучивања, нити у онима којих се директно тичу. Постоји и пасивност младих за информисање о дебатама, округлим столовима и трибинама којима би могли узети учешће и изразити свој став;
2. Млади нису довољно информисани о укључивању грађанске иницијативе које проводе формална или неформална удружења; највећи број њих није информисан о раду удружења или политичких странака;
3. Млади нису довољно информисани о ситуацији у општини, могућностима укључивања и иницијативама које покреће општина и нво сектор;
4. Млади нису довољно укључени у реформу образовања. 44% сматра да млади могу бити више укључени у реформу образовања, 23% сматра да су млади мало укључени, а 14% да нису нимало укључени у реформу образовања. Без младих нема реформе нити средњошколског, нити високошколског образовања, млади требају бити партнери и као такви дио рјешења, пошто су они директни корисници и најбоље знају који су то

директни проблеми са којима се суочавају, те једино тада реформа школског образовања може успјети.

Установљени проблеми су веома хитни и битни за рјешавање и њихов приоритет у стратегији за младе је од великог значаја.

Преглед трошкова по годинама и областима

Област	Износ 2011. (КМ)	Износ 2012. (КМ)	Износ 2013 (КМ)	Укупан износ (КМ)
1.1. образовање	2.200,00	2.000,00	2.000,00	6.200,00
1.2. Запошљавање	1.700,00	1.900,00	1.900,00	5.500,00
1.5.1. Слободно вријеме- култура	600,00	600,00	600,00	1.800,00
1.5.2. Слободно вријеме- спорт	500,00	500,00	500,00	1.500,00
УКУПНО	5.000,00	5.000,00	5.000,00	15.000,00

2. ПРОВОЂЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА

Омладинска политика није само програм развоја омладинских организација. Она мора да обухвати цјелокупну популацију младих. Омладинска политика је документ креиран с циљем да нађе своју примјену у року који је њоме предвиђен. Она представља први документ који плански и стратешки прилази рјешавању проблема и задовољавању потреба младих на подручју општине Пале. Омладинска политика није коначан документ, већ документ који је подложен измјенама и допунама у складу са потребама и проблемима младих.

У остваривању и спровођењу омладинске политике учествује Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, образовне, културне, спортске и друге институције, организације и органи у сарадњи са омладинским савјетима и комисијом за младе. Омладинска политика општине Пале реализовати ће се на основу јавног позива омладинским организацијама за достављање програма из дјелокруга њихвог дјеловања. Програми ће се достављати Комисији за младе, која ће их разматрати и одобравати. Такође сам документ омладинске политике је резултат договора омладинских организација које су уписане у општински регистар омладинских организација.

Омладинске политика као кључан акт који дефинише права и обавезе надлежних органа и институција (општинских органа управе, тако и омладинских

организација) почива на истраживању које мисија ОСЦЕ провела на подручју општине Пале у сарадњи са Савјетом младих, као партнерском организацијом општине.

У складу са Законом о омладинском организовању, најзначајнији механизми за развој и примјену омладинске политике су:

1. Референт за младе – лице које је запослено у локалној управи на реализацији омладинске политике.

2. Управљачки комитет за младе – орган локалне управе који надгледа процес имплементације омладинске политике и даје препоруке за његову бољу имплементацију.

3. Комисија за младе – скупштинско радно тијело.

4. Савјет младих (омладински савјет) – асоцијација младих и невладиних организација на локалном нивоу.

Омладинске организације које су корисници из буџета општине за реализацију програма утврђених планом омладинске политике општине Пале обавезни су да доставе програме надлежним органима Општине Пале у року који ти органи утврде.

Корисници средстава намјењених за реализацију Омладинске политике дужни су да доставе извјештај о намјенском утрошку одобрених средстава, најкасније 30 дана по њиховом утрошку.